

JEDNOSMJERNO MORE

Magla se odasvud oko nas natisnula, pa se čini da u svemiru postoji samo ovaj crni trajekt što nepomično lebdi na oblaku. Nema galebova i tiho je u luci bez stroja i bez čekrka, a na mrtvu površinu rasipa se iz nebeskoga fluorescentnog tuša jednolično svjetlo kome se ne vidi istok.

Usta su mi gorka od zubne paste i od potrkivanja natašte, u bubnjićima još boli bjesomučna budilica, i kad oko mene ne bi bila samo ova nepregledna čelična ploščad bez utrobe, zavukao bih se već bio negdje u najnjedrija njedra broda. Jer tko se naglo probudi u strahu da će mu brod pobjeći, ne može obuzdati svoju ustreptalost i žurbu još ni na samoj palubi, nego se upaničen zavlači dublje, tražeći kao sumanut gdje je brod najbrodskiji.

Ali na ovoj bivšoj desantnoj jedinici nema ljudskoga prostora, sve je predviđeno tako nepredviđeno, da za putnika pješaka uopće nema pravoga mjesta i nema brodske utrobe. Za posadu ima zapovjedničko nadgrađe, vratašca desno, otvori lijevo, ultrapas i zavjesice, mirlusi gulaša, vrtoglave ljestvice, zvonke šalice, aluminij, crpaljke i ventili. Ni zahodića ne bi bilo da nema posade. Za putnika nema ništa, baš onako kao što na bijelim brodovima nema mjesta za njegovu prtljagu. Svugdje putnik manje ili više smeta posadi, pa ga ona zato u prolazu ljutito ne opaža, a spotiče se neprestano tek o njegove torbe, ali ovdje... ovdje se moram svaki čas hitro ugibati da i mene samog što ne pregazi.

S našeg nevažnog pristaništa polazi se oduvijek u neprikladno vrijeme, pa i ova lokalna pruga blentavo ravno-

dušno kreće u neki svoj mutni jutarnji sat, dok je još sav razuman svijet s pravom srdit i mamuran.

Gore u Srednjoj Europi ne bi se nipošto smjelo saznati kakva se odjednom katastrofalna magla može sručiti na Otok u rana jutro na izmaku ljeta. Izvan sezone događaju se i ovdje nepogode, razumije se, samo tada one nisu više zloćudne, jer pogađaju nas domaće koji ne možemo tu ništa. Sve što se s nama događa izvan sezone lokalnog je značenja, ali magla nas ipak ubija, premda nije čađava, nego prirodno čista i morska, i tkogod će pogrešno reći još i – ljekovita.

Nakon ove jutrošnje trke, kada se već i u meni dah smirio i krv slegla, kad se probudio u meni putnik, stao sam žmirkati i istezati vrat... Oдавно je već preko mosta uskočio posljednji teretnjak i, ugniježdivši se među osobnima, zgasio motor i svjetla, i sada, ova bizarna jedinica spremna je za isplovljavanje, ali strojevi joj spavaju, i to se posebno osjeća otkako je vani sve utihnulo... Stao sam, dakle, žmirkati i istezati vrat ne bih li kroz požutjeli kaučuk na ruci svoga mrzovoljnog suputnika razabrao koliko je sati. On je mislio da nešto odmjeravam njega, i uzeo klimati glavom.

– Gledam zašto ne krećemo – rekoh pristojno.

Prestao je klimati, naslonio se na mokru i hrđavu ogradu, naduo lice puno crnih-crnih švejkovskih točkica, pa bronhitično zarežao i otpljunuo uza samo moje rame daleko u glatko more nešto teško i plosnato kao da je hitnuo novčarku.

– Trajekt. Zašto ne kreće, velim! Prošlo je otkad vrijeme!

Gledao me je koji časak masirajući nježno svoj nos i stojeći naglašeno strpljivo, kao da sam njegova pudlica koju je izveo u jutarnju šetnju, pa sada rastreseno čeka da ustanem iz čučnja. I kada mu se učinilo da možemo šetnju nastaviti, reče razdrtim glasom:

– Zašto?! E, pa ja, dakle, ne bih nikako znao zašto! A zašto, šta vi mislite, zašto!?

Okrenuo sam se uvrijeđeno i otišao. Uistinu odmaglio. Odšetao sam u maglu vozeći kao puž svoj vidni balon, noseći zvono magle u kojemu me okružuje uvijek isto svijetlo vidjelo kud god pođem: što iz toga kruga izađe – ne postoji više; nema drugih putnika, ni vozača u njihovim zamagljenim kutijama, nema mora, niti obale, izvan moga malog vidokruga gubi se sve u nestvarnome rasteru iza kojeg je ništavilo sasvim blizu, nadohvat, tamo kuda sam maločas prošao, kao da sam tvorac koji pred sobom stvara, a za sobom briše svijet, koračajući samo tlima što ih je za sebe upravo stvorio.

Ali idući tako tijesnim prolazima između mrtvih i hladnih auta i oživljujući poput žive zublje dio po dio ovoga svijeta na palubi, čuo sam i opet onoga razdrtog kako hriplje, pa i viđao sam kako izšetkuje iz magle, otpljučkuje preko ograde, kako mu prilaze, kako pristupa ljudima uz obalu. Čuo sam kako ga oslovljavaju barbom, te sam iznenada razumio da je on, zaboga, kapetan ovoga nepokretnog plovila! Zapovjednik ove plovne jedinice – doduše, vojno rashodovane i otpisane, ali i nadalje impozantne u njenoj silnoj dostojanstvenoj borbenoj gotovosti i tolikom katranu. Shvatio sam da svi ovdje smatraju posve prirodnim to čekanje, gledaju s razumijevanjem i povjerenjem barbu i psuju u njegovo stručno ime maglu. Svi znaju da nas je prikovala uz obalu ta Objektivna magla, a jedino sam ja, znači, onako nepromišljeno pitao, i to baš krivoga, njega, kapetana. Kompetentnog!

Među onom nekolicinom pješaka na palubi nalazio je podaničku pokornost i stupao je između ograda kao između dviju vojska koje su se postavile da se u njegovu čast pomore, *zlaćanima da pobodu noži*. Ali druge vojske nije bilo osim te smiješne njegove, a ja se nisam više vraćao ogradi, zamrsio sam svoje putanjice u maglenome labirintu između mokrih karoserija i čuo iz svoga pokretnoga skloništa kako se rugaju meni, medicinskom slučaju, s očima što vide kroz maglu kao Churchillov radar. Čuo sam podrugljive podanike i čuo sam onoga općinskog funkcionara ko-

ji se na brodscome mostu maločas ogledavao za mnom kao za uličarkom, gdje njihovoj jednozvučnoj pjesmi unjkavo pripjevuje: »Svjesno bi se ugrozila ne mala materijalna dobra... svjesno bi se ugrozilo i ljudstvo...«. A barba je zvonko koračao *po gvozdеноj stazi toj* i samo prijeteci porugljivo hripao: »Da zašto ne krećemo, je li, hu, majku mu!«.

Ja ovdje nedaleko, iza maglenoga zastora, kao kroz izgrebano staklo na oknu broskog zahoda, vidim sive sjene podrugljivaca i vjerujem sve više i sve tvrdoglavije da ima na tisuće razloga i bezbroj mogućnosti da se krene. Ali ne kreće se, jer nastupila je viša sila koja uvećava važnost tih navigatora. Nastupila je blažena Nepogoda! A zapravo postoje čak amaterska rješenja za sve probleme plovidbe: imamo sirenu, imamo zvono, rog i zviždaljke, plovi se kroz najnedužniji kanal, miran, poznat i domaći, kojemu smo preronili, preplivali, prebrodili i obigrali stoput obje obale uzduž cijele rute; može se ploviti tik uz onu dublju, desnu stranu kao po jednosmjernoj cesti, bez straha od susreta, bez ijedne sike, prateći izbliza samo liniju kopna. Ali ne! Ne kreće se. Jer je taj službeni svijet prezreo našu zajedničku stoljetnu prisnost s ovim škrapama i s ovim pitomim vodama. Ne kreću, da se ne bi to njihovo ponosno kapetanovanje, to velevažno upravljanje Plovnom Jedinicom, to vladanje voljom, vremenom, sudbinom putnikâ, da se naočigled ne bi svelo na ono što jedino i jest – na obično starinsko kormilarenje. Na neprestano ispravljanje kursa, što je ovdje i najpotrebnije, a jednostavno i djelotvorno. Jer onda bi izbilo da je sva dugogodišnja nautika, sva ta terestrička navigacija ovih pomoraca, da je njihova nezamjenjivost, njihovo bdjenje nad sigurnošću, njihovo nadčovječansko pregaranje, njihovi azimuti, da je sva ta zamršena, tako reći, znanstvena zakonitost, uvjetovanost i nužnost, u stvari puko šeprtljansko prenemaganje i opravdavanje ševrdavoga kursa što su im ga određivali slučajni bofori i trenutačna vidljivost, dok su pod feralićima svoje žmirkave teorije plovili zapravo kako su jedino mogli, a ne kako bi valjalo ni kako bi se bilo htjelo.

Umjesto da pripremaju polazak, mornari su se razili palubom, nestali među putnicima, ne potrudivši se ni kape nataknuti, ili istaknuti bilo kakve oznake svoje službe i svoga poziva, jer su rezignirali pred maglom, i ne zna se sada u čije ime tko gorljivije traži puste izlike: Govore i prijete da nema jednosmjernog mora (kako neki tamo misle!), pa ni kanal nije, i ništa na svijetu nije tako jednosmjerno, da ti ne će doći na tebe iz ovog ili onog smjera, da ti ne će banuti; i ni cesta, ni tračnice, niti zrakoplov, ništa nije sigurno, nego otvorene moraš držati oči, ovako... Ali oni očiju ne otvaraju, nego usta, govore i smiju se, i sve prigušeno odjekuje kao u loncu, kao ona bjesomučna budilica u praznoj sobetini jutros. Rugaju se i mudruju u dosjetkama, a sve to podilazeći barbi, koji se nadmoćno klata i samo povremeno ulazi u njihov tijesni obzor poput Gospe Trsatske, obasjan zaštitničkim svjetlokrugom. Kada se on ukaže, riječ im postaje razgovjetnija, glasnija, gotovo vapajna i molitvena:

– Ako putuješ padobranom, vožnja će ti biti jednosmjerna. I ako spadneš s jarbola. Više nikad. Sve drugo glava je u torbi! – Glavni kalamburista toga morskoga orkestra, začuvši s obale kreket rolete, skočio je u dućan da ponešto i pazari, potrčavši naglo, kao da baš nije uvjeren u višu silu i u barbina navigacijska načela. A kapetan im nije više ni prilazio; malo podalje pogledavao se bezvoljno preko ograde sa šefom lučkog povjerenstva. Drugi su već pomalo posjedali po svojoj prtljazi i po vrećama, ili se nekako zlovoljno zaglavili u šipke i konope. Automobilisti su pozaspali u svojim limenkama bez kisika, i valjda ih ne boli polovina glave od buljenja kroz vidni tunel (kao mene), nego su sklopili kapke i slatko predu, a magla traje, i traje, i biva sve teže disati i ovdje vani, u ovoj rosnoj kugli kao u šupljem klupku staklene vune koja bocka pluća. Vožnja bi nas možda umivala povjetarcem, ali mi stojimo, sve stoji, magla se više ne ljuđa i ne smuca uokolo, nego nam se ona čini kao vlastita vidna smetnja, kao oftalmična migrena koja nam zastire svijet i od koje vidimo mrlju kamo god pogledali.

I tako nas je, evo, gotovo već omamljene, zateklo pre-vratno čudo! Kada se magla zgusnula posve, kada se zgu-snula toliko da se s niske palube nije više ni površina mo-ra vidjela... zatresao se odjednom sav vidljivi i nevidljivi svijet – zagrmio je desni brodski motor. Zatim, čim je stro-jar valjda prispio k lijevome, stresao nas je i lijevi, i oba su se uskoro složila u praznom hodu od kojeg su samo muklo ječali šuplji metalni plovci ovog katamarana i poigravale nam podočne kesice. Oni što su bili iskočili na obalu i ovi što su ovdje negdje bliže čučali u magli, stali su se iska-šljivati isprva u nedoumici, a zatim se svaki pojedinačno izjašnjavao kratkim: »Oće, 'oće!«. To je bila pohvala barbi. Izraz zadovoljstva što je njihova skromna sudbina u ruka-ma jednoga odlučnog hrabra. »Oće, 'oće!« – bilo je poruga magli, elementu, izazov neizvjesnome moru, ali i pritulje-na molitvica prezrenome svetome Mikuli Putniku, nenad-ležnome za desantne jedinice, no negdje u nedokučivosti ipak vrhovnome nadbarbi, nadležnom za oštre sike, more i vidljivost. Ali taj je oblačak tamjana iščezao učas u mag-lenome dimu, ispario se iz uspavana srca, jer je bilo očito da o barbinoj voljici ovisi sve, i da, tko zna, opasnosti mož-da nije ni bilo!

Neobuhvatljiv pogledom, trajekt je polako, s usamlje-nim komandnim nadgrađem kao s mrkim podmorničkim tornjem zajezdio kroz tmušu. Strojevi su ravnomjerno ra-dili usporenim ritmom, a jedva čujno razlijevanje mora oko plovaka svjedočilo je da se ipak putuje. Ništa se nije mica-lo, nije bilo ni povjetarca vožnje da nas umiva. U puženju kroz luku dva-tri puta riknula je kratko brodska sirena, a negdje sa širokog pramca odazvao joj se glas mornara sa »Ide-ide pomalo, može-može!«. Barba je, povlačeći povre-meno konopčić sirene objavljuvao možda gradu da kreće u desant na vučje kopno svoje hazarderske mladosti, ili sa-mo na obalu svakodnevne mukotrpane službice. A glas je s pramca gotovo ljutito režao: »Ide, ajde, može! Samo poma-lo! Ide-ide!«. Funkcionar me je pronašao u mome mrtvom zakutku i žvačući maglu doviknuo mi agitatorski:

– Eto vidite da može i po magli! Sve može! Zašto ne bi išlo?! Kako ne bi išlo?! – kao da sam ono ja, a ne on, strepio za »materijalna dobra i za ljudstvo«!

No sada sam se ja u svom progonstvu istom pitao: pa otkud ide, i kako može!? Kako to sada odjednom ide i može!? Pitao sam se jednako beskorisno i bespomoćno, ko što sam se prije pitao zašto ne krećemo. I koliko god mi se prije činilo jednostavnim krenuti u maglu, pogotovu na kri-lima vjere u nepoznatu navigaciju, toliko mi je sada bilo zloslutno ovo sablasno kretanje kroz još zgusnutije, nabito magleno tijesto, sada, pošto sam vidio onoga barbu, s njegovim hripljivim i rabijatnim autoritetom, razapetog između strogih propisa i neustrašiva iskustva, između opreza i naglosti, između sigurnosti i rizika, između odgovornosti i prezira prema toj rulji laskavaca. Bio sam ogorčen što se toliko izdramatizirala bila moja dobrohotna vjera u jednostavnost plovidbe, a sada se ta plovidba hoće prikazati kao rutinska stvar, dok sam ja u maglenome izgnanstvu i dalje prezren. I sada ću ostati ovdje među ovim bačvama nafte i među smrdljivim cimama kao slijepi putnik, sve dok možda slučajno ne bubnemo o koju stijenu, ili ne strugnemo dnom o pržinu, ili dok pred nas ne iskrсне iz nevidjelice kakav željezni brat, pa nas ne zajaše uz tutanj i baraban. Onda će me oni začas izvući nasred palube i optužiti. Ali neće tada reći da sam medicinski slučaj s radarskim očima, a, ne. Nego će reći da sam ja prljavi diverzant i da sam ovu desantnu jedinicu s tolikim neprocjenjivim ljudskim životima i, moramo ovdje reći, s ne malim materijalnim dobrima, svjesno ugrozio, i da sam doveo u pitanje ugled flote i prestiž plavog nam Jadrana, i govorit će unedogled s punim ustima naše zemlje... more više i ne spominjući.

Zapravo, istina je to, da ja ne mogu prihvatiti ovu plovidbu, kao što nisam prihvaćao čekanje, jer jednostavno ne mogu prihvatiti toga barbu i njegove maglene marine. I kad bi se ta tenebrozna bratija sada baš i vratila na vez, pa razumno priznala da se dalje ne može, ja bih, na-

protiv, pitao a zašto ne idemo dalje. Zašto ne plovimo. Ali oni ne će ništa priznati. Ako se i vrate, oni će ponovno samozadovoljno posjedati po ogradi i pljuckati u more kao da su dokazali što su htjeli, dokazali da se sve to pomalo može (samo ako je kormilo u njihovim rukama!), te se zbog nekih viših razloga radije ovaj put, eto, ne ide. A blentavci će i opet povlađivati »‘Oće, ‘oće!« – i pričati kako treba imati otvorene oči. Uostalom, ali znam dobro i to, da se vratiti ne će! Makar kroz tu magluštinu odlutali u najjernji ocean, oni će uporno glavinjati, oni će nas vozati ubilački dalje... jer azimuti... jer velika dostignuća navigacije... I bude li itko tada i zucnuo da je želio, jednostavno, stići samo na autobus u Jablanac, oni će ga preko ograde istresti u more zbog defetizma.

Tješim se ipak da zasad nema straha od komplikacija, jer mi naslijepo, evo, sigurno brodimo upravo prema Jablancu – ah, toli skromnom, toli čednom cilju! Sam kanal vodi nas onamo. Kanal će nas tamo naprosto doploviti. S objiju strana prate nas nevidljive naše obale s blejanjem ovaca kao s radarskim impulsima, i mi se krećemo nepogrješivo, bez kompasa i bez nautike, nakon toliko jalovih natega i toliko lažnih dilema, u ovaj banalni pothvat.

Na izlasku iz kanala, hvala Bogu, stala se već i magla lijepo razilaziti i vidik naglo bistriti, a kao da je oduvijek trajala samo neka razbarušena mareta, što li – dolje struja, gore mrtvi kovitlac. Nije se, doduše, razabirao baš Velebit, niti su se nazirale obale, ali more se vidjelo sa svih strana uokolo kao na malom oceančiću, krug mora s magličastim horizontom i s blejanjem ovaca iz poprilične daljine.

Kadli ova šuplja trupina odjednom gromko strugnu, da su mi prsti u cipelama zabridjeli. Malo je najprije zastala, dok je nisu poduhvatili vali, a onda se tutnjeći i teturajući stropošta na kamenje u pličinu kao da se ruši ni za klisuru.

Na kraju smo se ipak mi nasukali!

Ne može se reći da me bogznakako iznenadilo, jer sam se toga dugo bezrazložno bojao roneći ovim trajektom kroz maglu, ali tko bi bio rekao da ćemo se upravo sada, po vidjelici, kad se već činilo da nema straha od komplikacija... Reklo bi se bilo da su ovi navigatori nešto i naučili, da su slijepu vožnju u magli svladali iz nužde, ali da su već otprije spremni za ovu dobru vidljivost! Pa eto! I tko sad išta tu razaznaje!

Svi su se automobili u trenu podjednako pomaknuli poput zrnja na situ. Jedna je limena bačva poskočila između oko sebe iskričavu naftu i zarinula se između kombija i brodske ograde bljujući u more. Ljudi su se stali izlegati iz limenih krletki i pritrčavati ovamo na krmu goluždravo nakostriješeni. Neki su neodlučno časak-dva pokušavali još zadržati svoja kola leđima ili koljenom, a onda su upaničeno skakali na poklopce i puzali preko automobilskih krovova. Drugi su potezali djecu, koja dreče, za rame na ili za glave, i dizali ih visoko, ili ih sklizali preko karoserija. Žene su se izvlačile blijeđe u neočekivanim pozama, rastezale zbunjeno oko sebe kojekakvu odjeću i pokrivače, i nisu shvaćale možda svu opasnost: natičući cipele, vukući izvrnute torbice, ili šireći ruke sputane šalovima i praznim rukavima, one su izmicale iz škripca ludim slučajem, pa zatim bespomoćno klečale na zaljuljanim kolima kao pred panjem na starinskome stratištu. Pokoji fanatik jednostavno je spustio stakla do polovice prozora i ostao na sjedištu, pritišćući još i nožnu kočnicu.

Vožnja je, dakle, prestala, i našli smo se, tako reći, na čvrstome tlu, ukotvljeni vlastitom težinom, ali to čvrsto tlo postalo je nesigurnije od uzbibane pučine, jer valovi su na plićaku divljali, i trajekt je glavinjao kao u bestežinskom stanju, iako teži nego prije.

Uplašeni putnici još nisu počeli izvikivati posadi svoje proturječne komande, nego su se međusobno čupali i istezali, hvatali se za konope što su se odmatali i za kvake što su se otpuštale, a kola su se skakućući zakočenim guma-

ma zbijala sve više u gomilu na prednjoj strani palube. Pod uzdignutu stražnju stranu trupa podvlačilo se nemirno more i nadizalo naše desantno plovilo u kojemu su i dalje zvrndali beskorisni motori.

Samo je gospođa, koja se klatila s otvorenim vratima kajite, viknula najednom gore duhu Božjem što se dizaše nad vodama:

– O, moj Bože sveti! Čemu služe toliki svjetionici! I baš ovdje usred mora trebao im je taj crni svjetionik!

Ali crna je, naprotiv, istina da smo se nabili doista gdje je najmanje trebalo! Nasadili smo se na podnožje spasonosne kule namiguše što se bljeskanjem acetilenskog žiška u sivim danima i u mrklim noćima sa svoga grebena javlja plovećima kao dioptrička stella maris! Sjeli smo joj na podanak kao na žulj, izigrani i zatečeni. Nije valjda doprla do nas njezina svjetlosna poruka, ili je nismo razumjeli. I sada, pak, ovako nablizu, sada se tek možemo razumjeti posve, mi i ona – naša zvijezda. Znamo zašto je ona tu i zašto smo ovdje sada mi, znamo gdje smo morali biti i gdje nju ostaviti u mimoilaženju.

Ali kada smo već nasjeli i kad smo nesporazum već utvrdili, ubrzo smo se smireno pribili svaki o svoj križ i ljuljali se dalje s ovom klimavom splavi, kao da smo na toj pijanoj grani i rođeni. Brodska sirena tulila je s kraćim prekidima dozivajući pomoć niotkuda, a između dva-ju njenih urlika pojedini glasovi nadvikivali su struganje šupljeg trupa po grebenu. Stajali smo unaokolo raskrećeni kao osuđenici u kakvoj scenskoj masovki, lijepo, slikovito, u mizansceni neke ugušene pobune, ili poput gusarskih talaca, i uzeli se sad pomalo ogledavati međusobno i dovikivati razne efektne nesebičnosti, jer za pravu mušku psost nije bilo ugodaja u općoj lomljavi koja je prijetila propašću. Brižni roditelji držali su djecu među nogama, i jednom rukom povremeno pritiskali im glave na svoj trbuh, pa ih opet puštali hvatajući se grčevito ograde, dok su se djeca mašala za njihovu odjeću, i sve je na trenutak bilo kao ratni zbjeg, pokolj, tajfun, potres... Dva mladića nabre-

klih su vratova vikali prema kapetanskom mostu, neka samo ta gospoda odozgo i dalje bacaju goruće opuške ovamo na nas po palubi punoj benzina!

Mlado i staro strepi pred vatrom i kataklizmom, a zar i meni išta vrijedi ta moja reziduumska nezapaljivost i neuništivost? Što vrijedi meni skupi sjaj moje rezignacije, kad opet dijelim isti mutni vidik s ovim prokletnicima i kad me vâlja ista mrtvež koja i njih, na istoj splavi s njima, pod istim znacima zlokobnim na nebu. Doduše, sada me nitko ne će moći iz te moje luksuzne klase samo tako izvući nasred prljave palube i optužiti za diverzantstvo; ja sam se navrijeme smirio i prepustio plovidbi *u koj' godijer kraj*, i nisam u zadnje vrijeme kihao na instrumente i nautiku. Ako budu koga morali optužiti, ne će valjda doći baš po mene, ne bi smjeli, nisam više ni u barbu izravno zabadao. Bio sam vidovit ovaj put i nadahnut, ali što mi opet vrijedi moje Otkrivenje, kad se i meni tresu tlo pod nogama vrlo, a Sunce posta crno poput vreće od kostrijeti, kao i svetome Ivanu, najvidovitijemu!

– Bacite konop na svjetionik! Izađite u more! Neka se žrtvuju, nek idu prijeko! – vikao je s prozora svog automobila čovjek s kožnatim rukavicama oko kojih su se vitlali remenčići. – Šta tu samo zure u taj pamjatnik! Neka skaču na njega!

– Pođite, ajde, vi kroz onu pjenu! – otresao mu se mornar u prolazu.

Čovjek se gotovo sav izvukao kroz prozor i stajao tako još samo s nogama u kolima, kao da mu je svijet do koljena, i kao oni guzati vitezovi na starim gravirama što stoji zataknuti u svoje palačice da bi ubacili zavodničko oko u lođu neke gospoje, ili naprosto da bi malo defenestrirali hugenote. Stršio je iz tih kolica mašući remenčićima prema komandnom mostu i prihvaćajući se da ga valjanje i posrtanje ne izbaci iz tog palčiceva gnijezda kao iz naprstka, ali se nije moglo razabrati što je viknuo; zviždala je sirena, i on je crven zanijemio, netremice iščekujući otvorenih usta da dođe opet do riječi; na kraju, obeshrabren,

odmahnuo je rukom prema kapetanu u znak da ga zauvijek otpisuje, i stao se smotavati natraške u kućicu zapinjući kao zgaženi puž i pogledavajući ljude poprijeko.

– Gore su se na kormilu pokarali, moja gospodo! – objavio je nepoznati glas iz kajite čim je tuljenje prestalo. – Zato smo, braćo, skrenuli! Neka skaču, intanto, sada oni! A ne uvijek jadnoga mornara slati, porko ćodo!

Putnici su nato stali halabučiti nadglasavši odjednom bubnjanje mora i grebanje stijena o gvozdene tankove, krikovima prosvjeda, i optužbe, i prijetnje, i još su više rasplakali djecu. Posada je nešto nesuvislo petljala vezujući automobile ili odguravajući se motkom o podvodni greben, a barba je s kapetanskog mosta uzalud vikao strojaru koji je izvirio iz strojarnice, zatim je pokušao to isto prevesti u govor ruku, ali je strojar tek tada uzeo oslušivati s rukom na uhu, i tako je apsurdna pantomima trajala u kafoniji mora, željeza i ljudskih glasova, a imala je vjerovatno značiti: Punom snagom natrag!, ili Gasi motore!, jer je valjda dojavni uređaj zatajio, ako ga ima. Umjesto toga krililo se preko svega onaj reski nautofon svojim pneumatiskim sirenskim tuljenjem, prekrivajući sasvim ovu gužvicu života na čeličnom pontonu usred mora. Bio se netko dohvatio i zvona, ali to je barbu nekako izazvalo, zatrćao se osobno niza ljestve, strgnuo odlučnim trzajem onu samozvanu ruku s konopčića, i onda ljutito oteturao do otvora strojarnice da se konačno razjasni s mašinistom, kad se već ovdje našao.

Netko od razapetih upustio se u trenu zatišja do svog automobila, uvukao se jedva u kabinu, i pokrenuvši motor pokušao vratiti kola na sredinu palube, ali su se ona sklizala po ulju natrag na gomilu automobila koja je prijetila da će provaliti ogradu i survati se u more. Nagruvana vozila prevagnula su brod, pa su mu se propeleri izronivši iz mora svakako sačuvali od lomova, ali su u zraku bili neupotrebljivi, i ja uostalom ne znam kako bismo mogli punom snagom natrag, ili uopće bilo kojom snagom bilo kamo. Među automobilima jedan se nabrekli teretnjak

ponašao poput nasilnika u gužvi, i ljuljajući se na jednoj izdušenoj gumi gnječio sve oko sebe prijeteći da se izvrne, pa je cvilio lim i hrskala zdrobljena plastika.

Iz kajite je konačno izronio neki vižlasti, s francuskom kapom nadignutom u šuplju krestu iznad tjemena, i videći da se gospođa na vratima malo umirila, dohvati vrata i zapita slatko:

– Malo da vas, dušo, zanjišemo?!

Gospođa nato turi glavu iza vrata i stane stenjući bolno povraćati. Vižlasti zadrži vratno krilo koje ju je htjelo udariti po zatiljku, i dovikne svima:

– A vi mislite da su se fakat potukli oko kormila, a?! Ajde, ajde, pamet u glavu, mali narode! Gdje bi se oni otimali za posao! Malo su se začakulali, pa smo posrnuli. – Onda pokaže rukom u nebo: – Eno ga! helio kopter! – ali videći da su neki od nas doista podigli oči prema nijemom nebu, udari se dvaput čvrsto lijevom dlanom po pregibu desnoga lakta. – Evo, na! Ovo! – i prinese taj bosanski heraldički simbol ravnodušnim opalnim nebesima iz kojih je upravo kao krpa ispaao uznemireni galeb, lepećući lješinarski nad našim glavama.

Izvukavši glavu iza vrátâ i kolutajući očima punim straha i nade, javi se gospođa između dva vomitusa:

– A zašto tako govorite, nemojte, znate! Nitko ne zna za naš strašni udes, i još je rano, za pravo reći! Ne govorite, ne rugajte se, doći će oni, vidjet ćete, ja vjerujem da će doći...!

– Aaa, tako, tako! – klikne ono vižle obradovano. – Rano, e! Doći će oni evo sad, još malo, kad više ne bude rano! – Koljenima je ukliještio visoki prag da bi se odupro mlataranju, zatim oblizao tri skupljena prsta desne ruke i stao njima lupkati po lijevom dlanu tatata ta-ta-ta tatata... Sad ćemo mi njih odmah... Bežično, je li... tatata ta-ta-ta tatata. E, tako. Sad malo pridrijemajte, dok još koji put pljucnete pod vrata, oni će... taf! banuti! Konobar! Za gospođu tri jake turske!

Kao da je i sama država u opasnosti, a ne tek »materijalna dobra i ljudstvo«, općinski se funkcionar od protoko-

larnog bola nekako uvrijeđeno zabalavio poput prestarjela basseta, dopentrao se k meni po ogradi smrtno uozbiljen, pa mi ravno u lice slini besmislenu jadovanku riječ po riječ:

– Kroz svu onu... onakvu... jaku maglu... smo izašli... ste vidjeli... lijepo isplovili... i prošli... a sad ovdje, na toj vidljivosti... na svjetlu... na otvorenom... BRODOLOM!

Odvraćam i nehoteć lice od njega, mrgodim se i žmirim. Ma koga me se vruga nadovezao!

– To je normalno, šta hoćete! – velim gotovo nervozno. Pa normalno je to tako! Šta ste očekivali!? Tek na vidjelu se vidi kakvi su kormilari! Lako se u magli pritajiti!

Neka mi se već skine! Šta me tu ganja, s tom njuškom jazavčara!

Većina supatnika, strepitelja nad djecom, nad zamotuljcima, ili nad blistavim limenkama što su se kao ovce krotko zbile u gomilu, pridruživali su se samo povremeno načelnim prosvjedima u ime humanosti. Oni inokosni zbudjivali su pomalo posadu besmislenim zahtjevima, a najtrezveniji pokazivali su mornarima još preostale i dosad zaturene podloške za kotače, ili su se sami zalijetali i podmetali ih pod vozila... I vrijeme je tako protjecalo, a da se naš čudan položaj nikako nije mijenjao. Brod se nejednako i teturavo valjao, morska bolest harala sve više, pandemično, mornari su nas obilazili izdaljega, a odgovorni velebarba činio je valjda ponešto da takvo stanje održi, ne nalazeći načina da oslobodi brod ili da ga umiri. Brod? Ne. Plovilo. Polusuhozemno teturalo.

Pa što mi, dakle, vrijede moje ljute spoznaje, suzdržljivost i gađenje, kad je mrijeti meni ovdje poput štakora?!

No da, tako ja samo kažem: mrijeti! Ali mrijeti nije. Kad bi bilo istinski mrijeti, već bi pred očima duše bio zasjao onaj predsmrtni retrovizor, velik i širokokutan poput orguljaškog zrcala, koji odjednom sabere u jednu sliku sve što je iza nas, i ugledao bih sigurno u njemu žrtvenik na kome se svakodnevno lomila moja pùt i vodnila moja krv, sve mnoge potamnjele ljiljane na oltaru, sve klonule suno-

vrate i sve moje dogorjele svijeće i uljanice. Sve moje prizemljene žrtve paljenice. Mrijeti – sada znači samo: živjeti kao štakor, životom nad kojim se ne ću moći ni sažaliti. A ne uistinu mrijeti! I ne ništa istinski! Svi ćemo mi, očito, preživjeti. Zarobljeni grebenom, plićacima, blizinom obala i ovom ćoravom lanternom, ne bismo mogli čestito ni potonuti. S ovom našom tupom splavi teško je i zamisliti brodolom. Osim ako nismo brodolomnici po predodređenju, i usprkos svemu – bez obzira na lađu, smjer i na svrhu. I ne istinski brodolomci, nego onako: brodolomnici! Ali to je uopće druga stvar!

Sve ovo traje toliko dugo da se već i zato ne može smatrati brodolomom. Nasreću, nije se još počelo nimalo sumračiti, postalo je, naprotiv, na jednoj od nejasnih strana svijeta čak nešto malo svjetlije, probola je žuta zraka ko so maglu, i tamo gdje se dotakla mora izronio je iz tmuše, eno! krupni crno-crveno-žuti gliser idući na nas kao tane! Nije se propeo do svoje pune visine, nego je obuzdavajući u nevidjelici svoje nadmoćne snage, samo jezdio klimatajući kao podivljali ledolomac, pretječući i drobeći mrtve valove. Činilo se da nas klimanjem bodri i da, ustremivši se na naš greben, leti pomahnitalo, sve brže. Motori su mu mumljali kao daleka ljetna grmljavina, i on je krupnjao – nije bilo sumnje da nam hrli u pomoć.

Onaj vižlasti sada je u orgazmu zadovoljstva otipkavao po dlanu svoj razmetljivi – SOS!, kliktao i pozivao sve ostale da šta kažu na to!, kao da je upravo on svojom podrugljivom nevjericom i svojom brzojavnom pantomimom doista pomoć dozvao. Istegao se uz ogradu u svoj svojoj kratkoći kao mali torero, izgledajući pred sobom onaj munjeviti kas, a onda, otkrivši u tom malom trobojnom biku grdosiju bizona, zaprepašteno viknuo:

– To je Švabo, porko točo! Dovezla ga je u Rijeku željeznica! A, da, ter znam, oštija, aš san ga videl! – zaboravio se u iznenađenju, pa se zatim okrenuo gospođi na vratima i svima nama, a zapravo, viknuo gore prema kapetanskom mostu – Inbarkan sam... na transatlantiku! Zato znam.

To je Nijemac, perdio, nekidan je u Rijeci spušten... su ga kalali... i evo ga tu... ja bin ga svezanim očima... Insoma, danas ćete večerati za svojim stolom!

– Mda, pa šta?! – javio se mrgodno Barba gore s mosta.

– Ništa – slegne on ramenom, ne shvaćajući ni sam što ga je toliko uzбудilo.

Svi su se već ustremili prema tome prikazanju. Ono je naglo zastalo nedaleko svjetionika, poslavlši nam jedan zapjenjeni val što je nagrnuo odmah iza njega kao da se cijelo vrijeme za njim vukao da ga pretekne. Gledali smo u njega kao u boga na mašini, samo je važni Barba strigao na nj okom iz poluokreta, hoteći, eto, naznačiti, da nas otamo ne vrebena neka ozbiljna pomoć. Brod je oprezno, brundajući u basu, i dalje prilazio, a onda je netko s njega povikao kao pred ofenzivu:

– Špajn špin frajn flin – nešto tako – ariše mariše...

– Šta taj traži po toj magli sad u studenome?! – uhvati se za svoju šuplju kapu prekooceansko vižle.

– Tko će te izvući, draga moja, nego Nijemac! – vriscale su babe i smijale se. Jedna je na sav glas hihoćući priznavala kako je ovakve opasnosti uzbuđuju, onako, znate, pa je stiščući obje šačice pokazivala kako je srsi podilaze i tresu. Uh-uh!!!

– Pa baš u ovo gadno doba godine! – čudili su se oni neki sa smislom za opću dobrobit, zabrinuti za europski renome našeg podneblja.

– Eto, eto, TAF! ha, banuli su, je li! – cerekala se od sreće gospođa na vratima. Nitko je nije čuo u općoj graji, a i ona je u ponovnom poskakivanju oko nemirnih vrata morala oprezno nabadati da ne zagazi u svoje sluzavo izmetnuće.

Prišavši na desetak metara i okrenuvši se bočno, Nijemac je izbacio glavu preko poniklene ogradice, i činila se ta plava glava poput bokobrana od konoplje. Zavirivao je bestidno pod trajekt i pitao nešto podbadajući odozdo prstom, kao da je riječ o klistiru, ali kad mu kapetan ni-

je bogznašto odgovarao, počeo je opet vikati na nas svoje špajn, frajn, i zabadati sve žešće cijelom rukom.

– A pita čovjek jesmo li probušeni! – doviknuše kape-tanu.

– Kako ćeš znati jesmo li ili nismo! – reče sliježući onaj mornar, tumač barbinih raspoloženja.

– Odgovorite čovjeku! – vikale su žene hihoćući. – Re-cite jesmo li probušeni, k vragu, valjda znate!

– Ali odgovarati se nije moglo samo tako privatno. Tek kad se kraj barbe našao mornar sa službenim lime-nim tuljkom pojačala na ustima, začulo se njakanje:

– Njajn, njajn! Nismo, niks!

Nijemac je opet vikao uzmahujući jednom rukom lije-vo, drugom desno. Opet ono svoje ariše mariše.

– Njajn – zahripao je mornar nakašljavši se u pojača-lo. – Njajn, njajn! Šta ću mu reći?! Niks!

Naš spasilac je, klečeći jednim koljenom a drugu no-gu ispruživši u stranu, opet objesio glavu mjesto pajeta, davao rukom komande svom kormilaru i puzio lagano oko naše krme. Viseći tako u ljuljanju provezao se njušeći nas po zatku, a onda uzdigne glavu, uspravi se i stane preme-tati rukama i jezikom.

– Stavi tu pirju na uho! – doviknuo je prekooceanski mornaru običnom, koji je i dalje napuhnutih obraza pri-tiskivao zvučnik na usta i tako stajao pod nebom eolski ustremljen k moru, ali suvišan.

Kapetan je namjestio prezirnu masku, ali je pokušavao odgonetnuti savjete s glisera. Pa kad je i Nijemac saslu-šao mucavo prevedene barbine opaske i komande, počelo je sveopće omuhavanje i opća mobilizacija po našem i po spa-silačkom brodu. Gliser je oprezno dopuzio do nas i prebacio svoj krmeni konop na desni stražnji ugao trajekta. Kamion na trajektu zabrektao je i na onoj svojoj praznoj gumi pre-skočio drvene cokle i dosmucao se nekako do sredine palu-be. Mi smo odjednom svi bez razlike, i žene, i djeca, i starci, bolesni i umirući, živi i mrtvi... nagnuli trkom po koman-di na desnu ogradu, a od silne revnosti gotovo i preko nje.

Trajekt je najprije zaigrao poput vage, a zatim kružno pijano kao zvrk prije smirenja, pa je nešto pljusnulo, mornari su se uzbuđeno i žurno odguravali od užarena grebena. Mi smo se po komandi vratili na sredinu, i onda opet na zapovijed, uz ratničku viku i ciku, poletjeli k desnoj strani, pa se trajekt nanovo zanjihao i strugnuo. Mornari su tuleći gurali željeznu motku u srž grebena kao u zmajske ralje. Još jednom smo htjeli ponoviti juriš, ali nas suprotni njihaj ošamuti, i brzo smo se prihvaćali najbližega čvrstog oslonca, da se ne prospemo palubom. Gliser je lagano krenuo kao da će nas ostaviti, a kad se konop zategnuo, motori su mu se još više prigušili, te se odavde činilo da su i zamrli. Neko vrijeme plovio je tako kao u snu, ne mičući se s mjesta, a onda je stao postupno pojačavati rad motora, i trajekt se samo malo... ipak zakrenuo. Kamen nas je negdje odozdo nekom pandžom držao, sada bi se točno moglo naslutiti na kojem mjestu. Kao podivljali surlaši mornari su jednoglasno zaurrali, a Nijemac je razjario svoje emajlirane izvanbrodske strojeve do podrhtavanja, uprežući svu njihovu vučnu snagu, i kad se već učinilo sve to uzaludnim, kad se trajekt umirio kao mrtva stijena unatoč borbenoj grmljavini i pjenušanju gliserovih propelerčića, najednom se nešto otkvači, teretnjak se gotovo prevrnu, trajekt sklizne postrance bešumno kao da će po boku zaroniti, a onda ga poduhvati spasonosna plima, spopadne čudesna laganost i manevrabilnost, sve se zaljulja snažno ali gipko, i mekano zaplutasmo kao žumanjak u bjelancetu.

Na tom lebdećem sagu u oblacima nastupio je trenutak izvanzemaljske tišine, a zatim samo poneki radosni kliktaj, jer ne može biti prave graje gdje su ljudi izdruckani i njihova kola izubijana.

Kada smo razumjeli da se više ne moramo grčevito držati za mokro i sada odjednom mrzlo željezo, vidjeli smo da i trajekt i gliser stoje izgubljeno nasred mora zatečeni nakon odsukavanja, i da se besmisleno u mjestu vrte kako ih je zanio manevar, nemajući blijeđe ideje o tome: što sada. Trajekt je zaranjao prednjim dijelom, i bilo je potrebno prije

svega porazmjestiti automobile, kako bi se vratila ravnoteža i usput malo razgledala oštećenja. Moj prokleti funkcionar umirujuće je objašnjavao putnicima i mornarima:

– Osiguranje je dužno sve to svakome za svaki auto posebno nema tu! Brod, putnici, teret, sve je automatski osigurano, i mora biti puna naknada za svaku ogrebotinu!

Ali mene to nije moglo utješiti. Da sam od emajliranog lima, da mi je građa plastična, da sam izgubio metar kosti, zdjelu krvi, život...a ovako – ništa. Naknade nema za moja oštećenja, za ogrebotine, zarezotine, za ove amputacije. Jer ja sam naoko čitav, i sve sam strpljivo podnio, mirno prokuburio, da, ali stajalo je to mene, i kako još! Najmanje me stajalo straha! Da je samo strah, i nje ga bi osiguranje formalno platilo; oni bi ga procijenili, kao što procijene krv ili kosti, pa bi smislili neko obeštećenje. Ali nije to. Ne, nije strah, nego sve ovo ovdje i sve ono dosad. Neizmjerljivo i nenaplativo. To povraćanje svuda oko mene. Ta mučnina u želudcu, gađenje u grkljanu. Ta prokleta jasna i ponovno potvrđena spoznaja da sam u lošim rukama, pod krivim zapovjedništvom, da ćemo svi skupa ovoga puta promašiti čak i taj banalni cilj u čiju sam suvislost čini se bio ipak nekako maglovito povjerovao u ovoj magli. Da se povlačim cio dan po tuđim izbljuvotinama i da će me istresti zbljuzgana i omamljena na obalu s kojom sam se željno oprostio napuštajući je u drugim nadama. Da sam toliko toga protisnuo već kroz lubanju, te nisam više siguran niti u svoje mentalno zdravlje, premda mi je danas svjetlost ovoga nebeskog svjetionika rasvijetlila na tren pomućenu pamet, kako bih konačno shvatio da sam nepovratno prepušten šarlatanima.

Trajekt još stoji kao da premišlja, ali ništa ne smjera, i ne smišlja, i ne premišlja. Nego naprosto stoji, vrti se polako oko sebe i oko one jahte, i ako se stranac prvi pribere pa vikne frajn flin!, ovo će se plovilo povesti za njim kao slijepi magarac, ili će ga onaj jarčev barba za puki inat Švabi zabiti ponovo u greben da dokaže svoju nadmoćnu volju i neugasivu vlast.

Kako je žuta zraka sunčeva s Nijemčevim dolaskom pala na izmučeno more, tako se sada rascvala u široko mutno fosforesciranje preko polovine obzora. Gliser nas je vuкао bez riječi dogovora i bez naše suglasnosti u to nejasno svjetlo, a to znači, očito, opet u smjeru polazne luke, natrag, u Ništa. Sav ovaj dan s tom astronautskom vrtnjom u bubnju valova i magle bio je samo surova pokora, izlet u pakao, pomračenje i onirična mora iza koje su ipak ostali stvarni pobjuvani podovi i tolike neiscjeljive ozljede. Što može biti od nas na kraju ovog dana?! Kad jednom stanemo na sumračno tvrdo tlo, ljuljat će se ono dugo još pod našim stopalima. Odustat će neki, istina, od svih budućih plovidba, ali uvijek će nas biti mnogo koji ćemo se ponovno dati vožati ovako svinjski poput stoke, pa ćemo se i opet naći bespomoćno razapeti kao danas; tada ćemo već povraćati jedan po drugome, i nitko se ne će mašati za zvono, niti predlagati podvige za opći spas. Poslije ovog lažnog brodoloma bit će nas još više, a na kraju možda već toliko da će brod, ma koji bio i ma kamo krenuo, pa i na mirnom debelome moru, pod nama odjednom istiha beznadno samo potonuti.

Tek što smo zakrenuli iza rta, ukazala nam se ususret niska ribarska škrebetaljka isplivivša iz naše luke. Po njoj se nešto ljeskalo pod utjecajem zapada, kao da su cijeli prostrani krmeni plato, mjesto mreže plivarice, zauzeli sjajni povijeni limovi gradskoga orkestra. Ali nisu bili neumorni duhači; bila je ista ta momčad, doduše, no s drugim instrumentima. Ukazali su nam se sada kao dični vatrogasci, što su pohitali za naš spas, jer ih je valjda Jablanac pitao gdje li smo tako dugo. Pod blistavom zlatnom kacigom svaki za sebe mogao je biti mala Partenos Atena, međutim onako poslagani poput keramičkih suvenira, bili su samo skromne i jeftine figurine del Santo na bânku pred padovanskom bazilikom, sa zlaćanima svetokruzi oko glavah i sa sjajnim sjekiricama i capinima mjesto križa o frančeskanskome pojasu.

Stali su ispred glisera kao da će ga ocariniti i nešto su poučno predbacivali Nijemcu, našto je on rezolutno ubacio u

ler, pa zatim brzo u pjenušavi rikverc, munjevito iz naše ograde ispetljao vučno uže, povukao ga na svoju palubu, zatrubio široko zvonkim klaksonom da nam glasom orgulja dozove iz oblaka anđela čuvara, i odprašio u sivu neizvjesnost svoje vatrogasne neukosti. Komandir čete je sada i za javnost bučno izrugivao njegovo neznačajno tegljenje, poduzeto nepravilno postavljenim i nestručno izabranim tegljem, jer objekti takova pramčana oblika, kao dizalice, maone, gliboderi, jaružala i plutajući dokovi, pa i desantni trajekti, dotično plovne jedinice tupa pramca katamaranskog tipa i specifičnih nautičkih svojstava, imaju se remorkirati specijalno i kako slijedi. Pa prema tome?! I šta se onda ima tko tu vrijeđati!

A kapetan toga tegljača za nuždu, koji je u vatrogasni pohod uletio s ovim brodom sasvim civilno i ribolovno, i sada jedini ostao izuzet i podsmješljiv, pitao je našega namrgođenog barbu, da je li nas, znači, ona luksuzna jahta izvukla s grebena, i da kako li je to, pobogu, bilo moguće!

– Aaa, šta, šta moguće! – grgoljio je prezirno barba pogledavajući sneno preko njegova smrdljiva brodića. – Dovukli smo se mi sami do ruba sike! Šta će on! Sa ona tamo dva foriborda... ovu masu od toliko tona! – Uto je opazio svoga strojara kako mu dojavljuje da je dolje sve ispravno i da bi valjalo pokušati samostalno... pa razbudivši se naglo zapovjedi:

– Ako ide, šta onda čekaš, pali ako može!

– Ništa pali! – protestirao je Komandir ispred dobrovoljačkog stroja što se već bio razigrao pripremajući užad. – Ništa nema pali! Mi sada uzimamo u tegalj. Imaš se ravnati, razumiješ, nema ništa pali! Uzimam u remuč, kako je naređeno!

Zatresao nas je najprije jedan, pa drugi motor. Komandir je vikao:

– Gasi motore! Čuješ, ne radi prekršaj, ja imam... tu zadatak...

– Samo ti, mali, polako naprijed, ako prima! Ide li? – reče posve mirno barba. Jedino se činilo da su mu se oni crni madeži kao ospice razmiljeli čelom i vratom.

– Prima! – začuje se iz strojarnice.

Nije bila potrebna riječ, osjećalo se da propeleri prihvaćaju; trajekt je lagano krenuo, isprva u krivom smjeru, kako nas je struja bila zaniжела, ali odmah je barba, ona ko izvana, brzo ispružio ruku u kormilarnicu i zavrteo teško kolo kormila kao zamašnjak, pustio ga da se vrti, onda ga u trenu čvrsto smirio, pa drugom rukom pripalio cigaretu na način so s leva guvernalče – so s desna pištolče. I otpuhnuvši oblačak dima, zamotao se odjednom u svoje kapetansko dostojanstvo, nijem i nedoseživ, kao da su mu nebeski saveznici izbrisali nasukavanje iz radne biografije.

Izrugani i ignorirani Komandir još je vikao nešto o sigurnosti, o odgovornosti u slučaju da su probušeni tankovi i u slučaju drugih neotkrivenih havarija, ali kad je vidio da je trajekt stao prihvaćati putnu brzinu i ostavljati svoj nesuđeni remorker za sobom u brazdi, počeo psovati privatno ali svetogrdno, očajnički beštimiti zgrčene utrobe, predkidajući svoje litanije samo prijetnjom:

– Čut ćemo se na Općini! Ništa, ništa! Vidimo se u Općini! – i onda opet psovke, koje na moru, pa još u kanalu, odjekuju kao pod zvonom Božje sutane.

Trajekt je već plovio žustro, *con brio*, s raspjevanom pjenom oko bokova, kao da nam se pravi cilj otkrio tamo gdje je bilo polazište. Ostavili smo već daleko za sobom ekipu kitnjastih momaka, jer stara ribarska podrtina nije ni sebe mogla istegeliti iz svoga glupog položaja. Vukla se za nama u tjesnoj daljini kanala, žalosno, sada i bez sjaja onih kaciga, kao da se ražalila nad ljudskom neharnošću: Eto, kako se na nesebičnost uzvraća, kako se plaća tegljarina!

I zapravo, držao sam i ja donekle, i možda sve do toga časa, kako čovjek zavrjeđuje da se za njega štogod učini. Ne mnogo, tek koliko i za životinju. Malo tjelesne pomoći. Da se izvadi trn. Ništa preko toga, jer tko god je pokušao pomoći čovjekovoj duši, našao se prezren, ismijan, izdan. Ali danas, trebalo bi s vatrogascima i s onim Nijemcem

razmisliti pomalo i o tom trnu, pa preusmjeriti svoje moguće dobrotvorne nakane i dobročiniteljska nagnuća u njegovanje hibridne ruže čajevke ili pospješivane azaleje. Bi-jedna naša vrlo vatrogasna momčad poiskakala je danas na dugo žuđeni znak sirene iz svojih toplih kuhinja, izložila konačno jednom po sebi sve te sjajne odore i opremu, odstajala bez gledalaca u magli na tom pospanom brodiću možda i čitav sat... sve to?! A sve to utaman! S kakvim li će, jadnici, trofejima uploviti danas u luku?! Da nam nisu krenuli u pomoć, ne bi sada bili Četa. Izmarširali bi na obalu u drugim odorama, sa zlatnom lirom na vršcima okovratnika – bili bi Glazba. Razigranim potpurijem slavili bi povratak jednoga požrtvovnog barbe i njegovih nezlijeđenih putnika. Ovako, kakav li će to biti povratak?! Ne kažem za našeg barbu, a, ne, on će se već znati POSTAVITI! Nego kakav će to biti povratak za njih ostale, koji nisu stigli do svjetionika?! Stajat će na onom nedostojnom brodu tako opremljeni, tako ulašteni, kao jalovi, siromašni izletnici! Mladež će se natisnuti uz obalu, građani izšetati na doček, djeca posjedati uz more; oštrooki bivši pomorci iz Kavane Sutjeska ustati će od kartaškoga stola, razmaknuti zavjese i zinuti prema pristaništu...

Srećom – dotad će već i mrak pasti!